Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510
00101 Helsinki

Asiantuntijakuuleminen

02.10.2026

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua valtion vuoden 2027 talousarviosta ympäristön- ja luonnonsuojelun näkökulmasta ja esittää seuraavaa.

Yleistä

MTK pitää myönteisenä, että talousarvioesityksessä vahvistetaan sekä metsien kasvua ja aktiivista hoitoa että vapaaehtoista metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamista. Puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen esitetään 38,747 miljoonaa euroa, mikä on 2,5 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2026 talousarviossa. Metsäluonnon hoidon edistämiseen esitetään 12,027 miljoonaa euroa ja luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin 43,38 miljoonaa euroa.

Samalla MTK korostaa, että rahoituksen tulee vastata tosiasiallista kysyntää ja mahdollistaa päätösten sekä maksatusten ennakoitava toteuttaminen. Metsänhoidon viivästyminen heikentää metsien kasvua, terveyttä ja ilmastokestävyyttä. Vapaaehtoisen suojelun rahoituksen niukkuus puolestaan hidastaa maanomistajien tarjoamien arvokkaiden kohteiden toteuttamista ja heikentää luottamusta vapaaehtoisuuteen perustuvaan luonnonsuojeluun. MTK pitää välttämättömänä, että talousmetsien luonnonhoito, vapaaehtoinen suojelu, ennallistaminen ja markkinaehtoiset luontoarvot nähdään toisiaan täydentävänä kokonaisuutena eikä toisistaan irrallisina tai keskenään kilpailevina menoerinä.

METKAan 10 miljoonaa euroa lisää

MTK pitää puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen esitettyä 38,747 miljoonan euron määrärahaa tarpeellisena. Rahoituksella on varmistettava erityisesti taimikon ja nuoren metsän hoidon oikea-aikainen toteutus, metsäteiden kunto sekä suometsien kokonaisvaltainen suunnittelu. Näillä toimilla vahvistetaan metsien kasvua, puuraaka-aineen saatavuutta, hiilensidontaa, luonnonhoitoa ja metsätalouden kannattavuutta.

Puuntuotannon tukeen osoitettu määräraha on jo kahtena edellisenä vuotena loppunut kesken, ja toteutuneiden töiden maksatuksia on siirtynyt seuraavalle vuodelle. Kuluvalta vuodelta maksatuksia arvioidaan siirtyvän vuodelle 2027 aiempaa enemmän, jopa noin 20 miljoonaa euroa. Tämän vuoksi määrärahaa tulisi lisätä vähintään 10 miljoonalla eurolla. Lisäksi määrärahan riittävyyttä on seurattava vuoden aikana. Jos hakemus- tai maksumäärät ylittävät talousarviossa arvioidun tason, rahoitusta on täydennettävä lisätalousarviossa välittömästi. Vuosittain siirtyvän maksuvelan syntyminen on estettävä, jotta järjestelmän kannustavuus ja metsänomistajien luottamus säilyvät. Määrärahojen puute ohjaa alan toimijoita pois METKA-työlajeista.

Vapaaehtoisen METSO-ohjelman rahoitus on turvattava

Metsäluonnon hoidon edistämiseen esitetään 12,027 miljoonaa euroa. Tästä ympäristötukeen arvioidaan kohdistuvan 9,67 miljoonaa euroa, metsäluonnon hoitohankkeisiin ja kulotukseen 1,55 miljoonaa euroa sekä Helmi-ohjelman toimenpiteisiin 0,807 miljoonaa euroa. Lisäksi luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin esitetään 43,38 miljoonaa euroa, josta METSO-ohjelmaan kohdistuva lisäys on 4 miljoonaa euroa.

MTK kannattaa lisäyksiä, mutta pitää välttämättömänä, että METSO-ohjelman rahoitus mitoitetaan maanomistajien tarjonnan ja ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Vapaaehtoisuus, täysi korvaus ja sujuva toimeenpano ovat hyväksyttävän luonnonsuojelun perusta. Rahoituksessa on huolehdittava sekä määräaikaisista

ympäristötukisopimuksista että pysyvän suojelun hankinnoista ja korvauksista. Myös vanhojen metsien suojelu yksityismailla jää toteutumatta, jos METSO-rahoitus ei vastaa todellista tarvetta.

Ympäristötukivarat ovat selvästi riittämättömät suhteessa kysyntään ja ohjelman tavoitteisiin. MTK:n käsityksen mukaan vuoden 2027 määrärahaa joudutaan käyttämään etupainotteisesti jo kuluvan vuoden sitoumusten kattamiseen, minkä seurauksena ensi vuodelle jäisi vain murto-osa todellisesta tarpeesta. Arvioitu tarve on vähintään noin 20 miljoonaa euroa vuodessa. Määrärahojen niukkuus johtaa käytännössä ehtojen kiristymiseen, hyvien kohteiden jäämiseen toteutumatta ja maanomistajien luottamuksen heikkenemiseen. Lisäksi osa METSO-ohjelmaan soveltuvista kohteista rahoitetaan ympäristötuen kautta, mikä lisää painetta määrärahan riittävyyteen.

Luontoarvomarkkinoihin vauhtia ja ennallistamiseen pitkäjänteinen rahoituskehys

Luontoarvomarkkinoiden käynnistyminen edellyttää, että valtio luo ennakoitavat pelisäännöt ja poistaa markkinan alkuvaiheen pullonkauloja, mutta ei rakenna pysyviä rakenteita, jotka syrjäyttäisivät markkinaehtoisen toiminnan. Kohteiden valmistelu, neuvonta ja todentaminen aiheuttavat kustannuksia jo ennen kuin markkinasta syntyy tuloa. Siksi MTK pitää perusteltuna, että valtio selvittää valmistelukorvauksen tai muun käynnistysvaiheen tuen käyttöönottoa, jotta riski ei jää yksin maanomistajien tai kohteiden valmistelijoiden kannettavaksi.

Lausuntokierroksella olleen kansallisen ennallistamissuunnitelman yhteenvedon luonnoksen mukaan esitettyjen toimien rahoitusvaje nykyiseen rahoitustasoon nähden on noin 400 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä osoittaa, että ennallistamisen toimeenpanoa ei voida rakentaa yksittäisten vuosittaisten määrärahojen tai lyhytjänteisten hankerahoitusten varaan. MTK pitää välttämättömänä, että kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelun yhteydessä laaditaan pitkäaikainen rahoituskehys, jossa tavoitteet, toimenpiteet, aikataulu, vastuut ja rahoitus sovitetaan yhteen. Rahoituskehyksen tulee perustua siihen, että yksityismailla toimenpiteet toteutetaan maanomistajan suostumuksella, vapaaehtoisuuteen nojaten ja täysimääräisin korvauksin silloin, kun toimenpiteet rajoittavat omaisuuden käyttöä tai aiheuttavat kustannuksia. Ilman uskottavaa ja ennakoitavaa rahoitusratkaisua ennallistamisen toimeenpano ei ole realistista eikä hyväksyttävää maanomistajien, elinkeinojen tai julkisen talouden näkökulmasta.

Maanomistajien oikeudet ja korvaukset on turvattava

Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin esitetty rahoitus on tärkeä myös maanomistajien omaisuudensuojan kannalta. MTK korostaa, että metsien käyttöön vaikuttavien viranomaispäätösten, lajiesiintymien ja muiden rajoitusten taloudelliset vaikutukset on tunnistettava ja korvattava täysimääräisesti silloin, kun rajoitusten taustalla on julkinen päätös tai ohjaus. Talousarviossa on varauduttava korvausvelvoitteisiin niin, etteivät pitkät käsittelyajat tai määrärahojen puute johda tosiasialliseen korvauksettomaan suojeluun. Esimerkiksi raakkuvesien suojeluun liittyvät suojakaistavaatimukset ovat osoittaneet, että maanomistajille voi syntyä merkittäviä taloudellisia menetyksiä, jos korvausmenettelystä ei ole säädetty selkeästi. Tällaisia tilanteita ei tule hyväksyä, vaan julkisesta ohjauksesta seuraaville käyttörajoituksille on varattava riittävä ja ennakoitava korvausrahoitus.

Lupien sujuvoittaminen

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä tehostetaan, ja teollisuuden lupaprosessien etusijamenettelyyn ehdotetaan kertaluonteisesti 2 miljoonaa euroa aluehallintovirastojen lupa- ja valvontatehtäviin. MTK pitää myönteisenä ympäristölupien ja ympäristövaikutusten arviointien käsittelyn sujuvoittamiseen kohdistettavia lisäresursseja.

Lupamenettelyjen tehostamisen tavoitteena tulee kuitenkin olla koko järjestelmän toimivuuden parantaminen. Ei riitä, että vain yksittäiset investointihankkeet etenevät nopeammin, jos muiden hakemusten käsittelyajat samalla pitenevät.

MTK korostaa, että myös maa- ja metsätalouden hankkeiden, kuten eläinsuojien, biokaasulaitosten, vesitaloushankkeiden ja muiden maaseudun investointien lupakäsittelyn tulee olla nopeaa, ennakoitavaa ja kustannuksiltaan kohtuullista. Viranomaisen päätösten, ohjeiden ja suositusten tulee olla selkeitä ja ymmärrettäviä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää lupamaksujen kehitykseen. Lupakustannukset eivät saa nousta vuonna 2027, vaan tavoitteena tulee olla hallinnollisen taakan ja lupakustannusten alentaminen erityisesti maaseudun yritysten investointien edistämiseksi.

Helsingissä 01.10.2026

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja